

भारताचे सर्वोच्च न्यायालय

(१९९७) ३ एस.सी.आर ७८८

श्री चंबा सिंग व दुसरा

विरुद्ध

स्टेट ऑफ पंजाब व इतर

निकाल : दिनांक एप्रिल ९.१९९७

सुजाता व मनोहर आणि व्ही.एन.खरे, जे.जे.

अंतिम निकाल : फेटाळले

पंजाब पोलीस नियम,१९३४ / पंजाब सिविल सर्व्हिसेस (अकाली सेवानिवृत्ती) नियम १९७५-१६ (१) २(३) (३ i) (a) निवृत्ती वेतन-निवृत्ती वेतनासाठी पत्र सेवा-वेतनासाठी तीन वर्षांची सेवा रद्द असे मानले जाते-एकट्या कर्माचार्याचा अधिकार वेतन मिळण्यासाठी प्रभावित होतो-त्यामुळे अकाली निवृत्तीसाठी पात्र ठरण्यास कोणताही परिणाम होणार नाही.

संदर्भित प्रकरणे : (१) श्री भगत राम विरुद्ध पोलीस महानिरीक्षक, हिमाचल प्रदेश (१९७९)

३ एस. एल. आर-रद्दबादल

१९९० चा दिवाणी अपील अधिकार क्षेत्र : दिवाणी अपील क्रमांक १७९९-१८०० ऑफ १९९०.

पंजाब व हरियाना उच्च न्यायालय किरकोळ अर्ज क्रमांक ४६२६/१९८९ नियमित अर्ज क्रमांक ४२/१९८९ मधील दिनांक ३१-३-१९८९ चा निकाल व आदेश.

अपील कर्त्या तर्फे वकील : ए.पी.मोहंती.आणि ललीतेंद्र सिंह.

प्रतिवादी तर्फे: आर.एस.सोढी , कुलदीप सिंग आणि अनिल. के.शर्मा.

न्यायालयाचा खालील आदेश देण्यात आला.

अपिल् कर्ता ३० मार्च १९६१ रोजी पंजाब पोलीस विभात पोलीस म्हणून रुजू झाला. १९६१ मध्ये त्याला हेड कॉन्स्टेबल म्हणून बढती मिळाली. त्यानंतर त्याला सहाय्यक उपनिरीक्षक म्हणून बढती देण्यात आली. त्यांना २ सप्टेंबर १९८७ रोजी जनहितार्थ सेवेतून मुदतपूर्व निवृत्तीचा आदेश देण्यात आला होता. आदेशात म्हंटले आहे की, अपील कर्त्याने १-४-१९८६ रोजी २५ वर्षाहून अधिक सेवा पूर्ण केली आहे आणि त्याचा प्रकरणाचा विचार करता, संबंधित प्राधिकरणाचे असे मत आहे की अपील कर्त्यांना सेवेतून निवृत करणे सार्वजनिक हिताचे आहे, म्हणून पंजाब नागरी सेवा (मुदतपूर्व सेवानिवृत्ती) नियमांच्या नियम, १९७५

च्या नियम ३ (आय) (ए) च्या अनुषंगाने २-९-१९९७ रोजी तीन महिन्यांचा पगारावर त्यांना सेवानिवृत्त केले जात आहे. असे दिसते की त्याच्या सेवेदरम्यान अपील कर्त्यांना वेतनासाठी तीन वर्षांची सेवा रद्द करण्याची शिक्षा झाली होती. ही जप्ती नंतर वाढीच्या उद्देशाने २ वर्ष सेवा कमी करण्यात आली. अपील कर्ता असा युक्तिवाद करतो की जर दोन वर्षांनी जप्त केलेली सेवा त्याच्या सेवेतून वगळण्यात आली असेल, तर त्याने २-९-१९९७ रोजी २५ वर्षांची पात्रता पूर्ण केली आहे आणि त्यामुळे सक्तीच्या सेवानिवृत्तीचा आदेश बाजूला ठेवला पाहिजे.

पंजाब नागरी सेवा (अकाली सेवानिवृत्ती) नियम, १९७५ अंतर्गत उक्त नियमांच्या नियम २(३) मध्ये “ पात्र सेवा” या अभिव्यक्तीची व्याख्या “पेन्शनसाठी पात्र सेवा” असा आहे, म्हणून आम्ही पंजाब पोलीस नियम, १९३४ अंतर्गत वेतन वाढीच्या उद्देशाने सेवा जप्त केल्याचा परिणाम आणि त्याचा पंजाब नागरी सेवा ((अकाली सेवानिवृत्ती) नियम, १९७५ च्या संबंधित तरतुदीवर होणारा परिणाम विचारात घ्यायचा आहे. जी शिक्षा ठोठावण्यात आली होती या प्रकरणात अपील कार्यावर १९३४ च्या पंजाब पोलीस नियमांतर्गत होते, पंजाब पोलीस नियम, १९३४ च्या नियम १६.१(१) मध्ये असे नमूद केले आहे की कोणत्याही पोलीस अधिकार्याला या नियमांमध्ये प्रदान केल्याशिवाय विभागीय शिक्षा केली जाणार नाही . नियम १६.५ खालीलप्रमाणे प्रदान करतो;

(1) एखादा पोलीस अधिकाऱ्याची मुदतवाढ ही शिक्षा म्हणून रोखली जाऊ शकते.

आदेशामध्ये निश्चित पणे कोणत्या कावाधीसाठी वेतनवाढ रोखली गेली आहे आणि पुढे धकल्याचा परिणाम भविष्यातील वेतनवाढ पुढे ढकलण्यावर होईल की नाही हे

नमूद केले पाहिजे. अनुदान आणि वेतनवाढ थांबविण्याबाबत चे तपशीलवार आदेश नियम १३.२ मध्ये समाविष्ट आहे.

(2) वेतन वाढीसाठी मंजूर केलेली सेवा तात्पुरती किंवा कायमस्वरूपी जप्त केली जाऊ शकते आणि अशा जप्तीमुळे एकतर वेतनवाढ किंवा वेतन वाढ ढकलली जाऊ शकते किंवा वेतनात कपात केली जाऊ शकते. मंजूर सेवेची जप्ती कायमस्वरूपी करण्याची की नाही, हे आदेशात नमूद करणे आवश्यक आहे किंवा नसल्यास ज्या कालावधीसाठी तो जप्त केला गेला आहे.

(3) उप नियम (१) किंवा (२) अंतर्गत निश्चित केलेय कालावधीच्या समाप्तीनंतर पुनर्स्थापना, मान्द्यान्तारातील चांगल्या वर्णावर सशर्त असेल, परंतु या नियमानुसार एखाद्या अधिकाऱ्याची पुनर्स्थापना न करण्याची इच्छा असल्यास, संबंधित अधिकाऱ्याला त्याची पुनर्स्थापना का पुढे ढकलण्यात येऊ नये याचे कारण दाख्यावण्याची संधी दिल्यानंतर स्वतंत्र आदेश नोंदविला जाईल आणि असा आदेश कोणत्या कालावधीसाठी लागू होईल. हे नमूद केले जाईल. या नियमांतर्गत शिक्षेची नोंद जेष्ठता यादीमध्ये करण्याच्या पद्धताबाबतचे नियम प्रकरण दहाच्या अध्यायात आहेत.

म्हणून वाढीच्या उद्देशाने दोन वर्षांच्या जप्तीच्या शिक्षेचा परिणाम असा होतो की जप्त केलेल्या कालावधीत वाढ किंवा वाढ पुढे ढकलली जाते किंवा वेतनात कपात होते. अनिवार्य सेवानिवृत्तीच्या उद्देशाने विचारात घ्यायची पात्रता सेवा असलेल्या पेन्शनसाठी पात्र ठरलेल्या सेवेच्या कालावधीवर याचा कोणताही परिणाम होत नाही. अपील करताना

असा युक्तिवाद केला आहे की नियम 16 .५ च्या उपनियम (३) मध्ये नियम 16.5 च्या उपनियम (१) किंवा (२) अंतर्गत निश्चित केलेल्या कालावधीच्या समाप्तीनंतर. पूर्ण स्थापना चांगल्या वर्तनाच्या आधीन आहे आणि ते प्रदान करते. एखाद्या अधिकाऱ्याची पुनर्स्थापना न करण्याचा स्वतंत्र आदेश पारित करण्यासाठी विभागाला खुला आहे. उपनियम एक किंवा दोन अंतर्गत आदेश पारित केल्यावर अधिकाऱ्याच्या सेवेत खंड पडतो. तथापि , नियम 16.5 च्या संदर्भात पुनर्स्थापना केवळ वाढीच्या अनुदानाच्या उद्देशाने सेवा पुन्हा करणे संदर्भित करू शकते. वेतन वाढीच्या अनुदानासाठी सेवा जप्त केल्याने रोजगार संपुष्टात येत नाही. अशा प्रकारे उपनियम एक मध्ये शिक्षा म्हणून पोलीस अधिकाऱ्याची मुदत वाढ रोखण्याची तरतूद आहे. या उपनियमात सेवा जप्त करण्याचा कोणताही संदर्भ नाही. तरीही उपनियम तीन उपनियम एक अंतर्गत आदेशाला लागू होतो जितका उपनियम दोन अंतर्गत आदेशाला लागू होतो. उपनियम दोन अंतर्गत जप्ती ही वाढीच्या उद्देशाने मंजूर सेवेची स्पष्टपणे आहे. अशी तात्पुरती किंवा कायमची असू शकते. या नियमाच्या सक्तीच्या /अकाली निवृत्तीसाठी पात्रता सेवेवर कोणताही प्रभाव नाही.

३. या संपूर्ण कालावधीत अपील कर्ता सेवेत राहिला. केवळ वेतन वाढ मिळण्याच्या त्याच्या अधिकारावर परिणाम झाला, तर नियम 16.5 (२) अंतर्गत जप्त केलेल्या सेवेचा कालावधी अनिवार्य सेवानिवृत्तीसाठी पात्र सेवेतून वजा केला जात असेल तर अशा कर्मचाऱ्याला शक्तीच्या सेवानिवृत्तीसाठी दीर्घकाळ सेवा देण्याचे विरोधीभासी परिणाम होईल. सक्तीने सेवानिवृत्त होण्यापूर्वी "जप्त" वर्षाची भरपाई करण्यासाठी त्याला अतिरिक्त वर्ष काम करण्याची परवानगी द्यावे लागेल. हा नियम 16.5 चा हेतू नाही.

अपीलकर्त्याने श्री भगताराम विरुद्ध पोलीस महानिरीक्षक, हिमाचल प्रदेश, 1979 (3) सर्विस ला रिपोर्टर 256: 1979 लॅब आयसी (एनओसी) 129 प्रकरणातील हिमाचल प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या निर्णयावर विलंबून ठेवते. वेतन वाढीच्या उद्देशाने सेवेची जप्ती ही पात्रता सेवेच्या कालावधीत कपात करणे इतके आहे या ग्रहितकावर निकाल दिला गेला आहे. आम्ही आधीच ठरवलेल्या कारणामुळे वेतन वाढीच्या उद्देशाने सेवा रद्द करण्याचा शिक्षा हा योग्य अर्थ नाही.

४. त्यामुळे अपील फेटाळण्यात आले आहेत. तथापि, खर्चाबाबत कोणताही आदेश असणार नाही

अपील फेटाळले.

अस्वीकरण

या न्याया निर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही. तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी कर्ता वैद्द मानला जाईल.